
Едиција ПРО_аЗА

Наслов на оригиналот:
Kako upokojiti vampira, Borislav Pečić
Copyright © by Borislav Pečić, 1977
All rights reserved

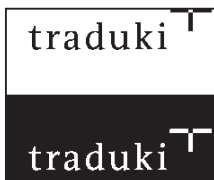
Издавач:
ИЛИ-ИЛИ
Адреса: „Васил Главинов“ бр. 3, 1000 Скопје
Тел.: 02 3225 445
ilili@mail.com

Главен и одговорен уредник:
Ненад Стевовиќ

Уредник:
Игор Ангелков

Графичко уредување:
Михаил Лопарски

Печати:
Маринг - Скопје

Издавањето на ова дело е поддржано од ТРАДУКИ, мрежа за литература иницирана од страна на Сојузното министерство за европски и меѓународни прашања на Република Австрија, Министерството за надворешни работи на Сојузна Република Германија, швајцарската Фондација за култура „Про Хелвеција“, Култур-контакт Австрија, Гете институтот и Фондацијата „С. Фишер“.

Борислав Пекиќ

КАКО ДА СЕ
УПОКОИ ВАМПИР

Сотија

Лондон 1971/1972

Превод од српски:

Ацо Пероски

ИЛИ-ИЛИ

2013

За Данило Киш

ПРЕДГОВОР НА ПРИРЕДУВАЧОТ

Книгава содржи дваесет и шест писма и два Постскриптума на д-р фил. Конрад А. Рутковски, професор по средновековна историја на Универзитетот во Хајделберг, упатени до доцентот по историја на дваесеттиот век, господинот Хилмар Вагнер.

Улогата на Приредувач беше условена од природата на ракописот, кој се колебаше помеѓу лична исповед, филозофско-историски коментар и приказна. Приредувачот, меѓутоа, не го прифати предизвикот и одби со своите интервенции да му даде предност на некое од овие својства. Поради тоа, неговата улога неизбежно мораше да остане незначителна. Сепак, потребно е да се определат нејзините граници.

Во прв ред, уште во текот на преведувањето од германски јазик, извршено е техничко прилагодување на преписката кон српскиот читател. Германскиот текст е задржан само на некои места - во Дванаесеттото писмо - таму каде што таквата постапка беше неопходна поради подлабоки книжевни причини.

Во ракописот не се правени никакви материјални измени, освен што извесни лични имиња, како и имиња на одредени географски поими се заменети со фиктивни називи или со иницијали. Намерата беше да се исклучат недоразбирањата кои би можеле да произлезат од повредените чувства на учесниците или на сведоците на опишаните настани. Притоа, треба да се

има предвид дека писмата содржат поглед кон историјата на Втората светска војна и кон историографската наука на образованиот учесник, чијашто душевна состојба, за жал, не е секогаш задоволителна.

Литерарните наслови на писмата, се разбира, се додадени од Приредувачот и можат да се оправдаат како испад на уметничката суета. Сепак, тие се засновани на духот на секое поединечно писмо. Жестоката полемика која професорот Рутковски ја води со европската интелектуална традиција - иако со гордост се смета за нејзин органски дел - обвинувајќи ја неумерено и за неговата лична несреќа и за катастрофата на Германија, ми даде изговор секое писмо да го поврзам со еден од европските духовни системи и да го именувам секогаш со различен ремекдосег на човековите мисли во различни епохи. Со оглед на тоа што тие наслови кореспондираат со содржината на писмата - некаде очигледно, а некаде само посредно - понекогаш се создаваат врски кои можат да наведат на погрешен заклучок дека Приредувачот се согласува со писателот, и дека кон неговите сериозни аргументи го додава и својот потсмев. Овие редови нека ги оневозможат таквите недоразбирања. Приредувачот е ревносен почитувач на европската мисловна традиција, дури и тогаш кога таа, преку Питагора, ни препорачува, во име на поуспешниот живот, да се одречеме од уживањето во гравот.

(Медијации од Првото писмо е дело на М. Аврелиј; *Мајтерија и меморија* од Второто на А. Бергсон; *Така говореше Заратустра* од Третото на Ниче; *Принципи на природата и милоста* од Четвртото на Лајбниц; *Расправа за методот* од Петтото на Р. Декарт; *Вовед во психоанализата* од Шестото на З. Фројд; *Светот како волја и претстава* од Седмото на Шопенхауер; *Значењето на историјата* од Осмото на Бергаев; *Феноменологија на духот* од Деветтото на Хегел; *Ессе Ното* од Десеттото повторно на Ниче; *Есеј за човековиот разум* од Единаесеттото на Џ. Лок; *Пројаста на Зајадот* од Дванаесеттото на О. Шпенглер; *Федон или за душата* од Тринаесеттото на Платон; *Логички исразувања* од Четиринаесеттото на Е. Хусерл; *Пофалба на лудоста* од Петнаесеттото на Еразмо; *Апологија* од Шеснаесеттото повторно на Платон; *Расправа*

за човековата природа од Седумнаесеттото на Д. Хум; *Sec et non* од Осумнаесеттото на Абелард; *Разум и егзистенција* од Деветнаесеттото на Јасперс; *Битие и време* од Дваесеттото на М. Хајдегер; *Битие и ништовност* од Дваесет и првото на Ж. П. Сартр; *Креативна еволуција* од Дваесет и второто повторно на А. Бергсон; *Civitates Dei* од Дваесет и третото на Св. Августин; *Побунетниот човек* од Дваесет и четвртото на А. Ками; *Бедата на филозофијата* од Дваесет и петтото на К. Маркс; *Од другата страна на добро и зло* од Дваесет и шестото последен пат на Ниче; *Критика на чистото ум* од Првиот Постскрипум на Кант и *Tractatus logico-philosophicus* од Вториот Постскрипум на Л. Витгенштајн.)

Од друга страна, насловот на книгата е последица на убедувањето на Приредувачот дека размислувањата на професор Рутковски се циновски обид на немирната совест да пронајде некаков *modus vivendi* во сопственото минато, без оглед дали при тоа таа ќе се искупи, или ќе се упокои.

Работејќи на ракописот, Приредувачот правеше извесни проверки, како интервјуирање на сведоци, или пак консултирање на документацијата во архивот на општина Д., потоа во архивот на белградската канцеларија во IV Д одделение на Geheime Staatspolizei и во Централната документација на Централата на Гестапо во Принц Албрехтштрасе во Берлин. Резултатите од проверките се собрани на крајот од книгата во облик на фусноти.

Овие фусноти, покрај повремени коментари на Приредувачот, содржат и стручни наоди на угледни германски психијатри (д-р Шик, д-р Холтманхаузер и д-р Бирнбаум), кои беа ангажирани да ја утврдат состојбата на душевното здравје на Рутковски врз основа на преписката. Иако беа согласни дека неговото здравје е сериозно нарушено, сепак не можеа да воспостават заеднички заклучок ниту за еден аспект од болеста. Не се согласуваа во поглед на видот на болеста, причините и времето на нејзиното настанување, па дури се водеше и расправа за сериозноста на можноста дека не се работи за лудило, туку за атипичен случај на психопатија. Тешко е човек да се отргне од впечатокот дека тие само ја заплеткаа загатката која и самата

веќе беше доволно заплеткана. Но, со оглед на тоа што забуната, освен што служи за предупредување, практично претставува и органски дел од случајот Рутковски, Приредувачот и за неа остави место во книгата, иако во малку скратен облик.

На неколку страници во последните шест писма е извршена *реконструкција* на текстот кој, поради ненормалните околности, беше неразбирлив или недовршен.

Никакви други интервенции не се вршени. Меѓутоа, Приредувачот верува во едно начело кое денес е многу исмевано, а според кое должноста на раскажувачот не е да побива или да создава митови, туку *да раскаже приказна*.

А благодарност за приказната му се должи на професорот Хилмар Вагнер од Хајделберг, на чијашто љубезност се потпира откривањето на овој, очигледно никогаш непрочитан ракопис, како и одобрувањето тој да се објави, затоа што авторот загина во сообраќајна несреќа враќајќи се назад во својата татковина, на 6-ти октомври 1965 година, под околности кои никогаш не беа расветлени. Благодарност ѝ се должи и на госпоѓа Сабина, вдовицата на Рутковски, премажена за господин Шрегмилер, поранешен шеф на полицијата во Магдебург, а денес владин функционер на Бундесрепубликата; на општинските власти во Д.; на членовите на лекарскиот конзилиум, без оглед на тоа што се чини дека нивниот придонес им донесе повеќе штета отколку корист; и на крајот, на оние кои на Приредувачот му овозможија пристап до затворените архиви поврзани со овој случај.

Благодарност им се должи и на авторите на објавените студии кои му овозможија на Приредувачот да навлезе во проблемите третираны во писмата на Конрад Рутковски и да ги дополни со забелешки, но и самиот да се доближи до разбирањето на необичните личности, какви што се SS Standartenführer Хајнрих Штајнбрехер, па и самиот професор Рутковски, додека сè уште бил SS Obersturmführer. Откритието дека тие се развиле од еден од тековите на стандардната европска традиција и дека во својата „мисловна молекуларна структура“ се само доследна радикализација на тој тек, беше потресно и возбудливо. На оној кој би сакал да ја провери исправноста на заклучоците на професорот Рутковски, Приредувачот му препорачува кратка библиографија:

Adolf Hitler: *Mein Kampf*; Organisationbuch der NSDAP; Jacques Delarue: *Histoire de la Gestapo*, 1966; Trials of War Criminals before the Nuremberg Military Tribunals. I-XI, 1951-1953; Erich von dem Bach-Zelewski: *Leben eines SS General*, 1946; N. Baynes: *The Speeches of Adolf Hitler*, 1942; Edward Crankshaw: *The Gestapo, Instrument of Tyranny*, 1956; Rudolf Diel: *Lucifer ante Portas*, 1949; Gunter D'Alquen: *Die SS*, 1939; W. Frischauer: *Himmler*, 1953; P. Hausser: *Waffen SS im Einsatz*, 1953; E. Kogan: *Der SS Staat*, 1947; E. Kogan: *The Theory and Practise of Hell*, 1951; H. Arendt: *The Origins of Totalitarianism*, 1959; K. Patel: *Ein Beitrag zur Soziologie des Nationalsozialismus*, 1954; Gerald Reitlinger: *The SS*, 1956; G. Reitlinger: *The Final Solution*, 1953; J. F. Steiner: *Treblinka*, 1967; Evelyn Le Chêne: *Mauthausen*, 1971; F. Friedman: *Oswiencim*, 1946; R. Hilberg: *The destruction of the European Jews*, 1961; R. Conquest: *The Great Terror*, 1968; Weissberg-Cybulski: *Wielka Czystka*, 1951; Arthur Koestler: *Sonnenfinsternis*; A. London: *Confession*, 1969; T. Mann: *Doktor Faustus*; L. Feuchtwanger: *Josephus*; G. Grass: *Die Blechtrommel*; R. Howe: *The Story of Scotland Yard*, 1965; F. Stead: *The Police of Paris*, 1957; Bruce Smith, Jr.: *Police Systems in the united States*, 1960; B. Whitaker: *The Police*, 1964; J. Coutman: *Police*, 1959; E. Freund: *Police Power*, 1904; J. Wilson: *Varieties of Police Behavior*, 1968; E. Lavine: *The Third Degree*, 1930; Charles Franklin: *The Third Degree*, 1970; H. Gros: *Criminal Investigation*, 1962; Leon Radzinowitc: *Ideology and Crime*, 1966; G. R. Skott: *The History of Torture Throughout the Ages*, 1940; H. C. Lea: *A History of the inquisition of the Middle Ages*, I, II, III, 1889; A. Turberville: *Medieval Heresy and the Inquisition*, 1920; St. Ignatius Loyola: *Autobiography*, англиско издание од 1956; R. Harvey: *Ignatius Loyola*, 1936; *Orleans Manuscript for the trial of Joan of Arc*, англиско издание од 1956; Even D'Estrange: *Witch Hunting and Witch Trials*, 1929; D'Estrange: *Witchcraft and Demonanism*, 1933; Goldsmith: *Confessions of Witches under Torture*, 1886; T. Lowe: *The History of the Devil*, 1929; Sprenger & Krämer: *Malleus Maleficarum*, 1494, англиско издание 1928; L. Ruff: *The Brain-Washing Machine*, 1959; J. A. C. Brown: *Techniques of Persuasion*, 1963; T. Reik: *The Compulsion to Confession*; E. Kinkead: *Why*

They Collaborated?; W. Sargant: *Battle for the Mind*; W. Mills: *The Power Elite*; Mönkenmöller: *Psychologie und Psychopathologie*, 1930; D. Jeftić: *Sudska psihijatrija*, 1951; Birnbaum: *Kriminal-Psychopathologie*, 1931; Hart: *Psychology of Insanity*, 1946; Kann: *Die Psychopathischen Persönlichkeit*, 1928; Horney: *The Neurotic Personality of our Time*; Money-Kurle: *Psychoanalysis and Politics*; H. D. Laswell: *Psychopathology and Politics*; L. Wittgenstein: *Tractatus logico-philosophicus*; Nietzsche: *Also sprach Zarathustra*; Nietzsche: *Der Wille zur Macht* ...

А сега ни преостанува да одговориме на прашањето: зошто приватните писма на еден SS Obersturmführer се издаваат триесет години по војната, кога се чини дека темите што тие ги покренуваат повеќе не се ни значајни ни актуелни? Фактот дека професор Рутковски служеше во РСХА, чијашто IV Управа под озлогласената кратенка Гестапо беше позната ширум Европа, сам по себе не би бил доволно оправдување. За нејзиното дејствување има доволно документарна материја. Она што ја издвојува приказната на Конрад Рутковски од мочуриштето на собраните сведоштва е непомирливо личниот однос кон темата, фанатичниот обид од неа да се извлечат подлабоки мисловни консеквенции и мошне екстравагантниот начин на нивното спроведување во животот. Покрај „надворешните“ истории на Гестапо, најчесто ангажирани околу набројување на неговите акции и методи, овде конечно имаме и една историја која, без претерана резерва, би можела да се нарече „*внатрешна*“. Не само заради тоа што, за промена, за темата тука говори злосторникот, а не жртвата, или заради тоа што, наместо последиците од поединечните операции, тука ја опишува нивната организација, туку затоа што тука стожерна и командна позиција во историјата има *свестта за неа*. Нова свест која се набљудува себеси во минатото дејство и која, врз основа на добиената слика, сака да определи некое свое идно дејство. Професорот Рутковски не успеа да го реши судирот со минатото онака како што се надеваше. Напротив, се чини дека во обидот да ја сотре, само ја повтори старата свест во уште помрачна верзија. Токму ваквата еволуција на размислувањата на професорот (без оглед на нејзината психопатолошка основа, или пак токму благода-

рение на неа) - која како да го прикажува забавено раѓањето на тоталитарната свест, парадоксално од судирот со неа и од нејзините последици по светот и личниот живот - треба да укаже на еден од патиштата по кои фашизмот, или некој друг сроден облик на тоталитарно насилство, повторно може да се најде пред нашите порти, и овој пат конечно над нас да ги склопи сите води. Со ова не се оспорува предоминантноста на другите, општествени или економски причини, ниту пак се прави обид реалната историја да се сведе на биографија на свеста. Напротив, намерата е само да се укаже на оној внатрешен, интелектуален и психолошки повод, кој сме склони да го занемариме кога ја набљудуваме историјата на улица, анонимната историја без име, лице и потекло.

Борислав Пекиќ

Лондон, август 1976 година

Прв дел

ПИСМАТА НА
ПРОФЕСОРОТ КОНРАД РУТКОВСКИ

„Geschrieben steht: 'Im Anfang war das WORT!'
Hier stock ich schon! Wer hilft mir weiter fort?
Ich kann das Wort so hoch unmöglich schätzen,
Ich muss es anders übersetzen,
Wenn ich vom Geiste recht erleuchtet bin.
Geschrieben steht: 'Im Anfang war der SINN!'
Bedenke wohl die erste Zeile,
Dass deine Feder sich nicht übereile!
Is es der Sinn, der alles wirkt und schafft?
Es sollte stehn: 'Im Anfang war die KRAFT!'
Doch auch indem ich dieses niederschreibe,
Schon warnt mich was, dass ich dabei nicht Rat,
Und schreibe getrost: 'Im Anfang war die TAT!'“

J. W. Goethe, *Faust*

„Напишано е: 'На почетокот беше ЗБОРОТ!'
Застанувам овде! Како ќе продолжам понатаму?
Не можам зборот толку високо да го ценам,
морам со друго да го заменам,
доколку вистинскиот дух сакам да го доловам.
Напишано е: 'На почетокот беше МИСЛАТА!'
Уште при првата буква внимавам
перото мое да не избрза!
Зарем мислата е таа што создава?
Треба да пишува: 'На почетокот беше СИЛАТА!'
Но и на овој збор застанувам,
и додека го пишувам веќе се каам.
Ми помага духот. Одеднаш пишувам смело,
зашто јасно гледам: 'На почетокот беше ДЕЛОТО!'“

J. V. Гете, *Фауст*

Прво писмо

Зошто професорот Конрад Рутковски летуваше во Д.
или
Медитации

Медиџеран, 12-и септември 1965 година

Драг мој Хилмар,

нека не те изненадат писмата од прозелитот кој само со значителен духовен напор се фаќа за перото за да му служи на нешто што е помладо од противреформацијата. Се надевам дека ќе ги оправда неприродноста - да не сум чедо на посната рационалистичка традиција би рекол *најприродноста* - на опишаните настани. А фактот што јас лично им „слугував“ ги отфрла сите сомнежи во мојата релевантност да известувам за нив.

Еве сум, Хилмар, во историската јама за која, заведени од псевдобожествената рамнодушност на Науката, верувавме дека е ископана за други и дека обврската на историчарите се состои само во нејзиното скрупулозно именување и премерување.

Значи, еве сум, како што вели народот, во гомна.

Д-р фил. Конрад Рутковски, професор по средновековна историја на Универзитетот во Хајделберг, *nota bene* напредниот потомок на глутницата записничари од челната позиција на историската трпеза неповратно оттурнат од безбедната научна

Посматрачница, која ја сметавме за неприкосновено подрачје, и од која ти - а, се плашам, до неодамна и јас - создаде изговор за нечовечната рамнодушност и неодговорност на својот граѓански живот.

И, жити Бога, не обидувај се да избегаш во некоја од познатите хилмаровски Забелешки под А. В. С! Ниту да се скриеш зад сложената референција со разнобојни библиографски картони кои ги распосла врз својата деликатна интелектуална кожа. Она што ги збунува нашите Конгреси во оваа „историска јама“ нема никаква докажана вредност. Затоа пријателски ти порачувам: ако пробаш да ме дисквалификуваш со помош на признанието за мојата лична заинтересираност, онака како што постапуваш со сите очевидци кои со противречни искази внесуваа забуна во твоите мудри заклучоци, врзувајќи им ги околу вратот тешките камења на фуснотите - веднаш фрли го тоа бедно копје во трњето. Зашто вистинската тема на овие писма не е Циганското лето во 1965 година и некоја моја феријална медитативна авантура, туку воениот септември во 1943 година. Иако луѓето, градот, па и мојата душевна состојба се речиси исти како тогаш, сепак дистанцата од дваесет години, исполнета со рековалесценција, студии, универзитетска кариера, а од пред извесно време, и покрај твоето молчеливо негодување, и со твојата сестра Сабрина, им обезбеди на моите војнички сеќавања, ако ништо друго, тогаш барем положба на *вооружена неутралност*. Тоа е доволно бездушна положба за да може случајот, кој брзам да ти го изложам во неколку писма, непристрасно да се репродуцира во духот на нашата дисциплина, но - за среќа - и доволно душевна за да можат од него да се извлечат далекусежни упатства за идната научна работа. Се разбира, доколку воопшто има место за каква било научна работа по сето ова.

Имено, драг Хилмар, уште од изутрината, поттикнати од восочното платно кое церемонијално падна од еден гранитен споменик, моите мисли се излеаја од старото корито, регулирано од граѓанските навики, и јурнаа кон неистражени, дивиментални подрачја, во насока со која, изгледа, не управува ниту едно познато кормило.

Не те повикувам да ме следиш по таа бела географска карта. Дури и ако чудесната тајна на општинскиот деловодител Адам, за што ќе стане збор понатаму, ти прирасне за срцето, ако успееш заедно со мене да проникнеш во неа, од тоа откритие не би имал никаква корист, а за штета не верувам дека си доволно зрел. Еден историчар на нашата славна современост нема никаква корист да извлекува наравоученија од предметот на своето истражување, зашто нема ниту време да ги оживотвори, ниту пак моќ да ја обезбеди нивната примена во иднината. Ти, Хилмар, живеејќи паралелно со својата тема, историјата на дваесеттиот век, заедно со нејзините датуми, химери и заблуди, дури ни од најмудриот заклучок не можеш да имаш никаква, ни професионална, ни лична добивка. А се плашам дека ја нема ни иднината, на која ѝ се додворуваш. Иднината, како и секогаш, ќе сака да одгледа сопствени нови заблуди; а фактот што тие всушност ќе бидат нашите заблуди, стари колку што е стар и светот, нема да му пречи ниту на еден правнук да се гордее со нив, бришејќи си го во меѓувреме задникот со твоите еремиски опомени и совети.

Уште нешто. Одолеј му на арамискиот обичај, инаку познат под името разумни научни сознанија, и не обидувај се од приказната да извлечеш некоја коска за себе, некоја фуснотичка за твојата „ДОКУМЕНТАРНА ИСТОРИЈА НА ГЕРМАНСКАТА НАЦИОНАЛСОЦИЈАЛИСТИЧКА РАБОТНИЧКА ПАРТИЈА“, а Конрад Рутковски притоа да го пикнеш во оние три библиографски страници, кои на крајот од секоја научна студија личат на полициски список на искршени и ограбени дуќани.

Ограничи се на тоа да ги разбереш и, по можност, да не ги исмееш моите заклучоци.

Веќе гледам како се муртиш и прашуваш зошто тој идиот Конрад, ако веќе неговото откритие навистина се однесува на историјата, не напише стручно Соопштение, туку те малтретира тебе со приватни исповеди. Е па, Хилмар, еве зошто.

Исплашен дека настраните околности на повоениот - да не признаам веднаш и *џосџхумниоџи* - живот на Адам С. Трпковиќ, општински деловодител од медитеранскиот град Д., ќе бидат злонамерно толкувани и дека ќе подразбираат параболнично,

поопшто значење од она кое го заслужува неговата фрапантна историја (историја за смртта и посмртната преобразба, историја, повторувам, не на самиот Адам, туку на она што се случи со неговата инаку безначајна личност во времето на Втората светска војна), тој страв ме принудува вистината за него да ја чувам од јавноста во најдлабокиот облик на паметење, во казничкиот вилает во кој гние нашето вистинско битие. Жалосната околност - жалосна, секако, само во оваа конкретна прилика - што по искуство и духовна определба не сум раскажувач, туку *научник* - да ги истакнам моите вистински корени со овој израз - кој во моментот е посветен, како што знаеш и самиот, на проучување на односот помеѓу Curie Romane и словенските Вислани, кои уште во десеттиот век го примија Христовото евангелие во неговото легитимно западноевропско толкување и така станаа насушна потреба на нашето етничко, духовно и воено-политичко Drang nach Osten, само го поткрепи мојот страв пред јавноста и неприликите кои при соочувањето со нејзиното непредвидливо однесување го погодуваат секое живо суштество лишено од заштитничкиот грегарски инстинкт, кој уште од прародителската пештера ѝ го обезбедува приматот на заедницата и, во замена за слободата, им дава топла сигурност на нејзините лојални припадници.

Од друга страна, повеќе не можев да молчам. Така прибегнав кон компромисот, тој стар, лукав глодар на сите големи подвизи, да раскажам приказна која не е ништо друго, освен хронологија на нивното поразително дејство врз нашите животи. Ете тука, Хилмар, можеш да ги најдеш причините заради коишто пишувам приватни писма таму каде што ти би публикувал Соопштение и со него, според академските признанија, би стекнал глас кај најжестоките противници на нашето Отворање кон Истокот, имено, кај оние кои сакаат поимот „Отворање“ да се замени со традиционалниот германски поим „Продирање“.

Затоа апелирам до тебе да не му даваш крила на моето откритие сè додека сум жив. А потоа прави што сакаш и сè што твоето, најчесто погрешно, вдохновение ќе те научи.

Да се вратам на себеси. При тоа, ти ветувам дека писмата, и покрај исповедниот облик, нема да бидат приказна за научник

кој ја изгубил довербата во своето дело, во смислата на историографијата, па можеби и на самата историја, туку за провинциски писар кој, откако ќе залута во неа, како што невнимателниот човек паѓа во јамата ископана за некој друг, во таа историја неочекувано ќе најде смисла и сметка.

Меѓутоа, тоа што се чувствувам изгубен, далеку од сигурните и несоборливи факти - зашто сè до сега се надевав, и само таа надеж ја оправдуваше мојата работа, дека занимавајќи се со историјата ќе можам да ги запознаам непроменливите реалности на нашето далечно минато, а не неговите фантомски, протејски привиди - е ненадминлив недостаток на овие редови и со тоа, драг Хилмар, мораме да се помириме. Никогаш нема да бидам сигурен дека оваа отежнувачка околност ја истакнав доволно, и како извинување за неумешноста во раскажувањето, и како објаснување за непростливата нетрпеливост која ја чувствувам кон гназната содржина на мојата приказна. Како утеша, додавам дека тој понижувачки непрофесионален изговор, толку туѓ на моите монографии, не би бил потребен ако спомнатиот Адам, кој како и зафрлената и запуштена тема на военото искуство е погребан со извесни сентиментални почести во масовната јама на сеќавањата од Geheime Staatspolizei, за сето време на неговото неправедно заробеништво не настојуваше да продре во светот на Кнезот Мјешко, собран за неговото крунисување во седмата глава на мојата последна книга, и својата неволја да ја изложи *Urbi et Orbi*. Не како прекор или барање за отштета - беспрекорниот службеник морал да знае дека администрацијата целосно ќе го наплати - а уште помалку како повик на бунт, туку повеќе како надеж дека кон неговата лоша среќа ќе се приклучат слични неволји од целата земја, и дека ќе се обединат во братски сојуз кому нема да му недостига ниту еден вид страдање, ниту еден облик на беда и ниту еден пример на ускратување: накратко, МОДЕЛ ОПШТЕСТВО кое во својата совршеност, дефинитивност и непроменливост ќе изгледа како најдоброто од сите можни, природно а не исклучително, неизбежно а не случајно, потребно а не излишно.

Немој да мислиш дека воскресението на Адам не беше природно. Секако дека беше. Залудно посакуваме несреќите

да се исклучуваат, одбиваат, поништуваат. Бесцелна е нашата желба во светот на злото, светот на Црвениот Коњ, да царува адхезија, мајката на хаосот. Несреќите - еве уште една, можеби најлошата - магнетски се привлекуваат, заемно се дополнуваат и усовршуваат, како мрачните денови близнаци кои во претсмртна дисциплина се влечат од Исток на Запад, од ноќните обновени надежи, амбиции и планови до отрезнувачкото и обесхрабрувачко утро. Помеѓу несреќите владее кумулативен принцип и владее кохезија - мајката на редот и поредокот. А молскавичните прекини, подметнати како кукавички јајца меѓу злото кое сме го искусиле и злото што нè чека, ни се објавуваат како простачки мамки чијашто цел е нас, во името на уште потешко страдање, да нè одржуваат во поднослива кондиција. Токму затоа мојот чемерен деловодител копнееше да ми се придружи. Зашто јас, Хилмар, бев несреќен човек, иако позлатената аура на мојот видлив живот сосема малку укажува на таква состојба. Адам јурна кон мене како што жедниот вампир се впушта по крв. Глоговиот колец на срамот, со кој го приковав за дното на потсвеста, дури ни според магиските принципи не беше доволен за да го упокои. Тој само му го оневозможи движењето. И, кога колецот беше изваден од срцето заради моето невнимание, Адам дојде по своето.

Кога решивме празниците да ги поминеме на Медитеранот, економичноста на твојата сестра Сабина, нејзината северна, алтмаршка навика да добие колку што може повеќе за своите пари, а во нашиот случај се работеше за повеќе сонце, силно беше поддржана од мојата потајна намера да ги посетам местата каде служев војска во текот на војната. Додека го избиравме летувалиштето, наведнати над географската карта и туристичките проспекти, предложив да се укотвине во градот Д., и тоа, те предупредувам, без никакво видливо посредништво од страна на Адам Трпковиќ, освен во крајно сумарниот облик на реката од уапсени луѓе која течеше по подрумите на *Sonderkommando Geheime Staatspolizei* во Д., во која, како што ти е познато, со многу горчина и внатрешно одбивање, бев натеран да работам. Дури изутринава непобитно констатирав дека токму Адам беше тој што ме донесе овде, иако сè уште не знам зошто: за свирепо